

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ

Όσο πολύτιμο είναι το ράσο όταν βαδίζει με φρόνηση, τόσο γίνεται επικίνδυνο όταν αφήνεται να κολπωθή από τους ανέμους των φανατισμών. Νά ήταν, τουλάχιστον, εύθους στους θυμούς του ο Ίεράρχης που ανακίνησε ζήτημα Καζαντζάκη. Τόσο, θέλουσιν να πουνε, αγνοούσε το βιβλίο που κατηγορήσε, ώστε να κάνει σύγχυση μεταξύ του τίτλου και του εκδότη και να στραφεί εναντίον του «Καπετάν Μιχάλη Μαυρίδη», εκθέτοντας έτσι στην όργη του ποιμνίου και τον κ. Μαυρίδη, ανεύθυνα εκδότη του βιβλίου που θορύβησε τον εύλαβε-στατο άρχιερέα. Σεδόμαστε βαθύτατα το σχήμα του κατηγορού. Φοβούμαστε όμως ότι το πάθος του θορύβου άδίκησε τη σοβαρότητα του Ίεράρχη και τον παρέσυρε σε ενέργειες εναντίον ενός συγγραφέα του οποίου το όνομα θά διατηρηθεί στα Έλληνικά γράμματα, όταν—πολλά να είναι τά ετη του—ούτε ο κοινοτός του δικού του όνοματος θά διασώζεται στη μνήμη των ανθρώπων.

Προέχει όμως η πλευρά της Έκκλησίας. Μη κρίνετε τη στάση της από τις προφυλακές σας όσοι τυχόν δρίσκεσθε σ' αυτές. Πρωτοποριακή η Έκκλησία ήταν τότε που τη θεμελιώνει ο Θεάνθρωπος. Θεσμός συντηρητικός σήμερα, προσηλωμένη στην παράδοση και στο γράμμα, ωφέιλε να παρακολουθήσει την καταγγελία. Τι δέ θα έδινε ο Μακαριώτατος, για ν' αποφυγή την κακοτοπία. Με άρρωστημένο το σαρκίο, διαυγέστατη όμως τη σκέψη θά άπώθουσε τον «Τελευταίο Πειρασμό», αν δεν είχε διατυπώθη, με τόσο θόρυβο μάλιστα, η κατηγορία. Καλά ήταν να μη τεθή ζήτημα. Μιά που ετέθη η Έκκλησία δεν μπορούσε να το άγνοήσει.

Εύτυχώς που δρέθηκε κι' ένας Μητροπολίτης με την καλλιέργεια και τη φρόνηση του Σεβασμιωτάτου Κασσανδρείας, για να προλάβη με την εισηγήση του υπερβολές και ακρότητες. Δέ συνιστά, φυσικά, ο εισηγητής να εισαχθή ο Καζαντζάκης στα Κατηχητικά σχολεία. Νά μη τον διαβάσουν οι Χριστιανοί είναι η υπόδειξη του. Ο τόνος όμως της εισηγήσεως δεν ξεφεύγει από τα όρια της ευπρεπειας που οφείλεται απέναντι μίας πνευματικής κορυφής της χώρας.

Με βάση την εισηγήση του Μητροπολίτη Κασσανδρείας πήρε την απόφασή της η Ίερά Σύνοδος. Οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Προσπάθησε να πέσει στα μαλακά. Πάντως έπεσε.

Όλισθηροί οι δρόμοι που της άνοίγονται. Δυο τά προβλήματα που έχει να λύση: Πρόβλημα πρώ-

το: Πώς συμβαίνει τὰ ακατάλληλα για τους Όρθοδόξους της Ελλάδας και της Αμερικής—από την Αμερική άρχισαν τὰ στραβοπατήματα—βιβλία του Καζαντζάκη, να είναι κατάλληλα για τους επίσης Έλληνες και Όρθοδόξους της Τουρκίας, της Αιγύπτου, των Ίεροσολύμων, της Κύπρου; Καμιά από τις Έκκλησίες αυτές δεν άναμίχθηκε στην υπόθεση. Άλλα στην υπόθεση δεν άναμίχθηκε ούτε η Έκκλησία της Κρήτης που ανήκει στο κλίμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Κι' έτσι, μέσα στα όρια της Ίδιας επικρατείας, τὸ άμαρτωλό για τις άλλες έπαρχίες της χώρας δεν θ' άποτελή άμαρτία για τὸ Όρθοδοξο πλήρωμα της Κρήτης.

Πρόβλημα δεύτερο: Άκατάλληλα για τὸ Όρθοδοξο ποιμνιο δρίσκει η Ίερά Σύνοδος τὰ δυο βιβλία του Καζαντζάκη. Έχει δέ άσφαλώς η Έκκλησία κάθε δικαίωμα να καθοδηγή τὸ ποιμνίό της και νὰ τὸ καθιστᾷ προσεκτικό ως πρὸς τὴν ποιότητα των βιβλίων που κυκλοφοροῦν. Που είναι όμως τότε ο κατάλογος των άπαγορευμένων βιβλίων; Η Καθολική Έκκλησία, καλώς η κακώς, έχει τὸ Index της, και κάθε φορά που κρίνει ένα βιβλίο άκατάλληλο, πυκνώνει τὸν πίνακά της. Για τὴν Έλληνική Έκκλησία δυο μόνο τὰ άκατάλληλα: αὐτὰ που έγραψε ο Καζαντζάκης. Έκατομμύρια έκατομμυρίων βιβλία κυκλοφοροῦν στην Οικουμένη. Βιβλία που άρνούνται τὴ Θεότητα, βιβλία που είρωνεύονται τὸς ούρανοῦς, βιβλία πορνογραφικά, βιβλία χυδαία, βιβλία ανήθικα. Άπ' όλες αυτές τις έντυπες μυριάδες, η Έκκλησία μας δεν εἶδε άλλα παρά τὸν «Τελευταίο Πειρασμό» και τὸν «Καπετάν Μιχάλη». Περιορίζοντας όμως στα δυο τὴν απαγόρευση της είναι σὰ να δίνη τὴ συγκοτάθεση της για τὴν άνάγνωση των λοιπών. Άν τὰ έμπόδιζε κι' αὐτὰ, θὰ τὰ άνέφερε, όπως άναφέρει τὸν Καζαντζάκη. Και επειδή δεν υπάρχει άνθρωπος που να δεχθῆ ότι στὸν όγκο των βιβλίων που κυκλοφοροῦν μόνο δυο είναι τὰ έπιβλαβῆ στὸ Όρθοδοξο ποιμνιο, τὸ συμπέρασμα είναι ότι δεν πρόκειται για προσπάθεια των Χριστιανών από τὰ βέλη του πονηροῦ, αλλά για προσωπικό πόλεμο εναντίον ενός ατόμου. Νά, σε ποίό σημείο οδηγούν τὴν Έκκλησία άπρόσεκτα μέλη της, όταν κατέχωνται από τὸν πειρασμό να στυλώνουν με μέσα δημοκοπικά τὴ σεβάσμια μετριότητα τους. Άς είναι τουλάχιστον ο πειρασμός αὐτὸς ο τελευταίος.

Π. ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο 27/99/3/10x 1956